

ТЕЗИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: “НАУКОВА СПАДЩИНА ОСКАРА КОЛЬБЕРГА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІКСАЦІЇ ТА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВОЛИНИ ВЄВРОПЕЙСЬКОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ”

Авторка проєкту: Хоменчук Іларія Володимирівна, уч. 8 кл. Рівненського ліцею №19 Рівненської міської ради Рівненської ОТГ, Рівненської області

Керівники проєкту:

Ясінський М. М. кер. гуртка ”Історичне краєзнавство” Рівненської Малої академії наук учнівської молоді;
Приндета О. П. – вчителька історії Рівненського ліцею №19

Метою дослідження є комплексний аналіз наукової діяльності О. Кольберга на Волині з метою визначення її ролі у фіксації, інтерпретації та інтеграції культурної специфіки Волині в європейський науковий і культурний контекст.

Об’єктом наукового дослідження є наукова діяльність О.Кольберга на Волині.

Предметом наукового дослідження є наукова спадщина О. Кольберга та її роль у фіксації, інтерпретації й інтеграції етнокультури Волині XIX ст.

Методи історичного дослідження наукової діяльності О. Кольберга на Волині: Історико-порівняльний, історико-генетичний, та історико-аналітичний методи, а також джерелознавчі методи і текстологічний аналіз.

Наукова новизна дослідження полягає у систематизації історії волинських польових досліджень, трансдисциплінарному підході в оцінюванні наукового надбання та компаративному аналізі місця волинських матеріалів О. Кольберга у контексті загальноєвропейської фольклористики XIX ст.

Оскар Кольберг народився 22 лютого 1814 року в протестантській родині Його батько, Юліуш Кольберг, був лютеранином. У Варшаві він був відомим професором топографії та геодезії. Мати, Кароліна Меркер, походила з родини французьких емігрантів-гугенотів, що також були протестантами. У Кольбергів було п’ятеро синів, Вільгельм, Антоній, Густав, Юліуш та Оскар, а також дочка Юлія. Брати Кольберги з дитинства товаришували з Фредеріком Шопеном. Оскар Кольберг ніколи не був одружений, не мав власних дітей. Основним дітищем була його 66-томна праця «Lud». Навчався у Варшавському ліцеї та згодом у Берлінській академії. Був професійним музикантом. Працював бухгалтером у банку та на залізниці. Наприкінці життя переїхав до Кракова де жив у свого друга, археолога Ісидора Коперницького. Помер 3 червня 1890 року у Кракові.

Дослідження Оскара Кольберга, присвячені Волині, займають особливе місце в європейській етнографії завдяки своїй безпрецедентній деталізації та системному підходу. У час, коли народна культура перебувала під загрозою поневолення, О. Кольберг зумів зафіксувати живий голос регіону, створивши багатогранний портрет волинського села XIX століття. Його праця стала містком між епохою романтичного зацікавлення старовиною та становлення професійної антропології, що дозволило зберігати унікальні пласти фольклору в їхній первісній формі. Аналіз матеріалів, зібраних дослідником, дає змогу не лише реконструювати побут та звичаї минулого, а й глибше зрозуміти механізми формування регіональної ідентичності. Значимість його спадщини виходить за межі суто фіксації текстів чи мелодій, охоплюючи низку фундаментальних аспектів, які й сьогодні залишаються актуальними для науки та культури.

Перебуваючи на Волині, Кольберг записував весільні пісні, обрядові, козацькі, історичні, жартівливі, щедрівки, а також пісні, присвячені війську, родині, коханню та ін.

Берестечко: У Берестечку були записані легенди «останній козак у човні», Молитва Хмельницького», «Три сотні героїв у Гайку», «Скарби у Болоті», а також історичні пісні та думи і топонімічні легенди.

Більче: У селі, перебуваючи у маєтку Салтанів етнограф записав народні пісні «Ой Семене, Семене», «Ой полі верба», а також весільні мелодії та обряди.

Галузія: В маєтку Л. Конопацького дослідником були записані нотатки про архітектуру поліських хат та особливості народного одягу. Завдяки цьому вдалося зберегти архаїчні пласти культури регіону.

Зарічне: Завдяки зібраному тут матеріалу вдалося опублікувати «Казки з Полісся», а також «Весільні обряди та звичаї з Полісся».

Ковель: На Ковельщині автор записав 148 обрядових та ін. пісень та понад 210 нотних записів. У Ковелі дослідник зафіксував опис міської забудови, економічний побут у якому згадував ковельські ярмаркию

Козин: Перебуваючи у графів Тарновських, дослідник описав корчми, крамниці та архітектуру місцевих хат.

Межиріч Корецький (тепер Великі Межирічі) Тут у власників містечка Стецьких Кольберг описав палац авторства Доменіко Мерліні, оборонний монастир та залишки замку князів Острозьких.

Набруска: Записи з Набруски народних пісень разом з нотами вважаються одними з найцінніших зразків фольклору Волинського Полісся середини ХІХ ст. завдяки точності фіксації як тексту, так і мелодії.

Почайів: Тут О. Кольберг записав пісні паломників, побут прочан та низку богородичних пісень.

Пустомити: Ян Прушинський передав досліднику записані ним у 1835 році 25 казок.

Сатіїв: Гостюючи у Казимира Мйончинського, записав низку місцевих пісень, обрядів, загадок, прислів'їв.

Старий Кривин: Тут у кн. А. Яблоновського, автор отримав можливість користуватися бібліотекою, архівами та записав унікальні обжинкові пісні і зробив описи селянського одягу.

Тагачин та Туличів: Тут у Добровольських, зробив записи святкування дня Юрія, Поминальниць та хрестин.

Туричани: Гостюючи у палаці Сераковських О. Кольберг відпочивав, займався наукою, а також записав низку пісень, зокрема відому «Туман ярмом, туман долиною». Про перебування у Туричанах згадував у своїх спогадах.

Висновки

1. Комплексний підхід до документування традиційної культури з документуванням текстами діалектологічності, обрядовості, вірувань та побуту, забезпечив О.Кольбергу можливість реконструкції цілісного соціокультурного середовища Волині до початку модернізаційних трансформацій.
2. Використання нотної транскрипції та точного відтворення фонетичних особливостей говірок у працях О. Кольберга забезпечило збереження нематеріальних елементів культурної спадщини.
3. Завдяки регіонально-типологічному принципу організації матеріалу методом безпосереднього спостереження та комунікації з носіями традиції, застосованої О. Кольбергом, було закладено стандарти наукової об'єктивності, репрезентативності та верифікованості етнографічних даних.
4. Дослідження О. Кольберга на Волині заклали підвалини для подальшої наукової інституалізації регіональних студій, а його матеріали стали джерельною базою етнографічних колекцій, музейних практик та академічних програм, що сприяло включенню волинської культури до широкого європейського наукового дискурсу.
5. Завдяки працям О.Кольберга фольклорно-етнографічний матеріал Волині був введений у загальноєвропейський обіг, що забезпечило його репрезентацію локальної культурної специфіки Волині та сприяло міжкультурному діалогу на науковому рівні.

Список першоджерел та літератури

1. Кольберг. О. Волинь. // *Dziela wszystkie*. -Т.36. – Краків : Polska Akademia Umiejetnosci, 1907. – 600+с.
2. Kolberg O. Wolyn : supplement do t. 36 / oprac. A.Skrukwa, A. Ruda. – Poznan : Instytut im. Oskara Kolberga, 2002. – 400+ с.
3. Kolberg O. Lud, jego zwyczaje,spodob zycia. Mowa. Podania, pryslowia, obredy,gusla, zabawy, piesni, muzyka I tance. Krakow, 1865-1890.
4. Kolberg O *Materialy do etnografii Slowian wschodnich // Dziela wszystkie*. – Wroclaw-Poznan : . Polskie Towarzystwo Ludoznawcze,1960-1990.
5. Скруква А. Волинські матеріали Оскара Кольберга: історія, збирання та публікації // *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. – 2015. – Вип. 21. - С.120-128.
6. Болтарович З. Є - Київ. Україна в дослідженнях польських етнографів ХІХ ст. – Київ : Наукова думка, 1976. – 180 с.
7. Jasiewicz Z. Oskar Kolberg o Rusinach/Ukraincach i ich kulturze (na przykladzie Wolynia//*Prace Etnograficzne/* - 2018. – Т. 46, - S. 1-12/